

Projekt

Nr Zał.

z dnia 23 lutego 2026 r.

Zatwierdzony przez

LGN.0006.12.2026

**UCHWAŁA NR
RADY GMINY CZERWIN**

z dnia 16 lutego 2026 r.

**w sprawie przyjęcia "Lokalnego Planu Deinstytucjonalizacji i Rozwoju Usług Społecznych Gminy
Czerwin na lata 2026-2030"**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2025 r. poz. 1153 ze zm.), art. 17 ust. 2 pkt 4 i art. 110 ust. 10 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (Dz. U. z 2025 r. poz. 1214 ze zm.) uchwala się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się „Lokalny Plan Deinstytucjonalizacji i Rozwoju Usług Społecznych Gminy Czerwin na lata 2026-2030”, stanowiący Załącznik Nr 1 do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Czerwin.

§ 3. Uchwała podlega ogłoszeniu w Dzienniku Urzędowym Województwa Mazowieckiego i wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

RADCA PRAWNY

Marek Jacek Bednarz

OL - Os - 852

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

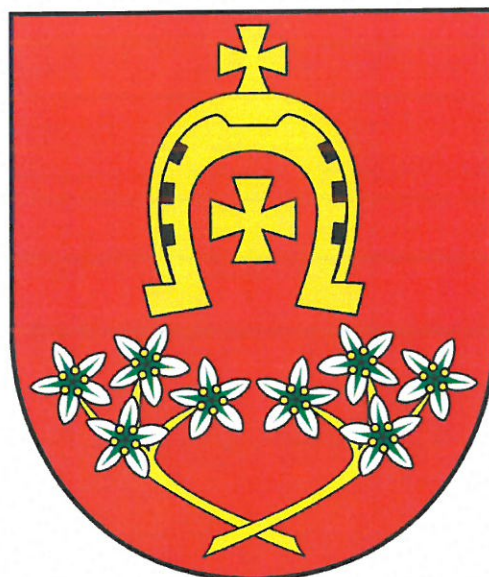

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Lokalny Plan Deinstytucjonalizacji i Rozwoju usług społecznych Gminy Czerwin na lata 2026- 2030

Dokument opracowany przez:

Ośrodek Pomocy Społecznej w Czerwinie

Plac Tysiąclecia 1,
07-407 Czerwin

<https://ops.czerwin.pl/>

Urząd Gminy Czerwin

Plac Tysiąclecia 1
07-407 Czerwin

www.gminaczerwin.pl

Przy wsparciu:

Mazowieckie Centrum

Polityki Społecznej

ul. Grzybowska 80/82
00-844 Warszawa

www.mcps.com.pl

MAZOWIECKIE
CENTRUM POLITYKI
SPOŁECZNEJ

Utila Sp. z o.o.

ul. Łotewska 17 lok. 01
03-918 Warszawa

www.utila.pl

Utila”

Czerwin, 2026

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Plan powstał w ramach projektu
„Dla Ciebie, dla mnie, dla nas – rozwój usług społecznych na Mazowszu”
prowadzonego w ramach programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027
współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus
Priorytet IV. Spójność społeczna i zdrowie
Działanie 04.13 Wysokiej jakości system włączenia społecznego

SPIS TREŚCI

	Wykaz skrótów.....	4
1.	Wstęp.....	5
2.	Uwarunkowania wynikające z dokumentów strategicznych i programowych.....	7
3.	Diagnoza	8
3.1.	Charakterystyka gminy Czerwin.....	8
3.1.1.	Struktura społeczna.....	8
3.1.2.	Główne problemy społeczne.....	10
3.2.	Zasoby gminy Czerwin	13
3.2.1	Istniejące na terenie gminy Czerwin zasoby, podmioty i organizacje oraz usługi społeczne	13
3.2.2.	Usługi świadczone w środowisku.....	15
3.3.	Diagnoza potrzeb wybranych grup docelowych w podziale na obszary wsparcia	17
3.4.	Analiza potrzeb	21
3.4.1.	Potrzeby w zakresie świadczonych usług oraz usługi deficytowe	21
3.4.2.	Potrzeby podmiotów i organizacji, w tym potrzeby kadrowe i profesji społecznych.....	21
4.	Plan rozwoju usług społecznych	24
4.1.	Osoby starsze.....	25
4.2.	Osoby z niepełnosprawnościami i osoby w kryzysie zdrowia psychicznego	26
4.3.	Dziecko i rodzina	27
5.	Zestawienie potencjalnych źródeł finansowania działań ujętych w planie	28
6.	Systemy monitorowania i oceny	35
6.1.	Wskaźniki rezultatu i produktu.....	35
6.2.	Opis systemu monitorowania i ewaluacji realizacji planu i osiągnięcia wskaźników	36
7.	Spis elementów graficznych	37

WYKAZ SKRÓTÓW

BDL GUS – Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

DDP – Dzienny Dom Pomocy

DPS – Dom Pomocy Społecznej

EFS+ - Europejski Fundusz Społeczny Plus

FEM – Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021-2027

FERS – Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027

GUS – Główny Urząd Statystyczny

JST – Jednostka samorządu terytorialnego

LPDI – Lokalny Plan Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych

MCPS – Mazowieckie Centrum Polityki Społecznej

MRPiPS – Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

NGO – Organizacja pozarządowa

NSP 2021 – Narodowy Spis Powszechny 2021

OPS – Ośrodek Pomocy Społecznej

OZPS – Ocena zasobów pomocy społecznej

PCPR – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie

PES – Podmiot ekonomii społecznej

PFRON – Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych

PS – Przedsiębiorstwo społeczne

PUP – Powiatowy urząd pracy

PWD – Placówka wsparcia dziennego

ŚDS – Środowiskowy dom samopomocy

WTZ – Warsztaty terapii zajęciowej

1. WSTĘP

Niniejszy Lokalny Plan Deinstytucjonalizacji i Rozwoju Usług Społecznych na lata 2026-2030 (Plan) stanowi odpowiedź na zmieniające się potrzeby mieszkańców gminy wyzwania społeczno-demograficzne oraz zmiany jakie zaszły w sposobie prowadzenia polityki społecznej w ostatnich latach.

Przez dekady wsparcie z pomocy społecznej kierowane było przede wszystkim do grup defaworyzowanych, osób wykluczonych, doświadczających kryzysu, czy też mających trudności z adaptacją do życia społecznego. Obecnie obserwujemy zmianę w prowadzeniu polityki społecznej i rozszerzanie zakresu jej oddziaływania na wszystkich mieszkańców lokalnych społeczności. Cele tej polityki koncentrują się na budowie społeczeństwa dobrobytu z otwartym dostępem do usług społecznych świadczonych na poziomie lokalnym zgodnie z potrzebami mieszkańców i ich możliwościami finansowymi. Tak wyznaczone priorytety osiągać można tylko poprzez konsekwentną integrację i koordynację działań różnych systemów (w tym m.in. pomocy społecznej, zdrowia czy edukacji) oraz systematyczne planowanie w oparciu o dowody pochodzące m.in. z diagnozy lokalnej oraz analizy potrzeb. Wykraczanie poza instytucjonalne ramy pomocy społecznej jest więc jednym z fundamentów przedstawianego Planu, natomiast kluczowym jego założeniem jest konsekwentne realizowanie idei rozwoju usług świadczonych w miejscu zamieszkania jako alternatywy dla rozwiązań instytucjonalnych. Nie oznacza to zamykania istniejących placówek tylko planowy rozwój alternatywnych wobec nich usług tak, aby to ostatecznie mieszkaniiec wybrał zgodne ze swoimi preferencjami rozwiązanie. Ważne jest też, aby ofertę usług planować w oparciu o sprawdzone modele, których skuteczność została potwierdzona w nauce i praktyce, przy zachowaniu elastyczności w dopasowywaniu rozwiązań do zmieniających się potrzeb i preferencji odbiorców.

Plan został opracowany na lata 2026-2030 przez pracowników Ośrodka Pomocy Społecznej, przy udziale grona ekspertów. Dokument przygotowano w oparciu o diagnozę sytuacji i potrzeb lokalnych, Strategię rozwoju usług społecznych, politykę publiczną do roku 2030 (z perspektywą do 2035 r.), Regionalny Plan Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji dla Województwa Mazowieckiego (RPDI), a także z uwzględnieniem innych europejskich, krajowych i regionalnych dokumentów strategicznych.

Plan określając główne kierunki zmian w systemie usług społecznych odpowiada na zdiagnozowane wyzwania, w tym w szczególności te związane ze zmianami demograficznymi skutkującymi postępującym procesem starzenia się społeczeństwa i wzrostem liczby osób wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu. Ponadto określa kierunki zmian w obszarze świadczenia usług dla dzieci i ich rodzin, osób starszych, osób z niepełnosprawnościami oraz osób w kryzysie zdrowia psychicznego. W trakcie jego przygotowywania wzięto pod uwagę sytuację i prognozowane zmiany na rynku pracy, przeobrażenia w obrębie rodziny, wyzwania związane z zaspokajaniem potrzeb edukacyjnych i kulturalnych mieszkańców, a także ryzyka socjalne i procesy prowadzące do wzrostu zagrożenia wykluczeniem społecznym.

Dokument obejmuje sześć rozdziałów składających się na dwie zasadnicze części – diagnostyczną i wdrożeniową. W części pierwszej (rozdział drugi i trzeci) zawarto uwarunkowania wynikające z dokumentów strategicznych i programowych, diagnozę i analizę potrzeb (zawierającą dane na temat sytuacji demograficznej i społecznej gminy, problemów społecznych oraz realizowanych usług), a także inwentaryzację zasobów jakimi dysponuje lokalny system pomocy społecznej. Druga część – wdrożeniowa (rozdziały od czwartego do szóstego), zawiera zarówno opis planowanych do realizacji działań (podzielonych na 3 obszary interwencji: 1. osoby starsze, 2. osoby z niepełnosprawnościami i osoby w kryzysie zdrowia psychicznego, 3. dziecko i rodzina), jak i analizę kosztów realizacji Planu oraz opis systemu jego monitorowania i oceny. Dokument zawiera również spis skrótów oraz słownik kluczowych pojęć ułatwiający zrozumienie charakteru i specyfiki poszczególnych usług.

Oddajemy plan z przekonaniem, że dzięki jego realizacji w naszej gminie powstaną warunki do przyjaznego i optymalnego rozwoju usług środowiskowych zaspakajających potrzeby naszych mieszkańców zarówno w obszarze profilaktyki, jak i wsparcia. Będziemy monitorować proces jego

realizacji, a także konsekwentnie mobilizować wszystkie jednostki samorządu terytorialnego do realizacji i stymulacji podjętych w nim ustaleń.

2. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH I PROGRAMOWYCH

Powiązanie celów strategicznych gminy z dokumentami krajowymi jest kluczowe dla zapewnienia spójności działań rozwojowych i skutecznego wykorzystania zasobów. Dzięki temu możliwe jest lepsze dostosowanie lokalnych inicjatyw do priorytetów krajowych, co sprzyja zwiększeniu ich efektywności oraz pozyskiwaniu środków zewnętrznych.

Poniższa **Błąd! Nie można odnaleźć źródła odwołania.** przedstawia zestawienie celów Lokalnego Planu Deinstytucjonalizacji i Rozwoju Usług Społecznych gminy Czerwin na lata 2026–2030 z celami Strategii rozwoju usług społecznych, polityka publiczna do roku 2030 (z perspektywą do 2035 r.), Regionalnym Planem Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji Województwa Mazowieckiego na lata 2026–2030, Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Ostrołęckim na lata 2021–2030, a także Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Czerwin na lata 2021–2025.

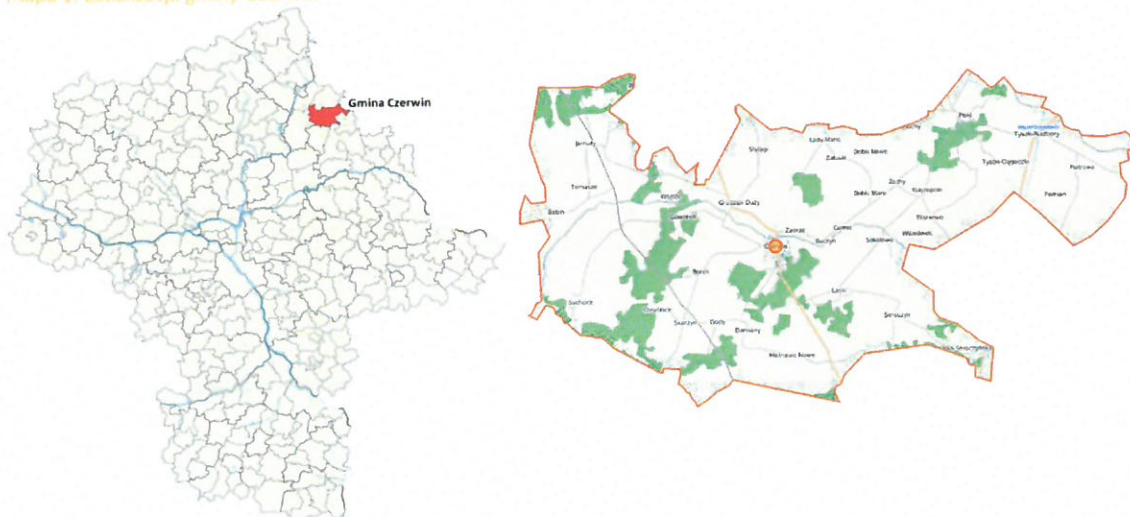
Ponadto Lokalny Plan Deinstytucjonalizacji i Rozwoju Usług Społecznych gminy Czerwin na lata 2026–2030 został opracowany w zgodności z Ogólnopolskimi Wytocznymi Tworzenia Lokalnych Planów Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych.

Tabela 1 Powiązanie celów Planu z dokumentami strategicznymi wyższego szczebla

Dokument	Zgodność
Strategia Rozwoju Usług Społecznych, polityka publiczna do roku 2030 (z perspektywą do 2035 roku)	Cele wyznaczone w Lokalnym Planie Deinstytucjonalizacji i Rozwoju Usług Społecznych Gminy Czerwin na lata 2026–2030 są zgodne z: • Cel strategiczny 1: Zwiększenie udziału rodzin i rodzinnych form pieczy zastępczej w opiece i wychowaniu dzieci. • Cel strategiczny 2. Zbudowanie skutecznego i trwałego systemu świadczącego usługi społeczne dla osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu • Cel strategiczny 3. Włączenie społeczne osób z niepełnosprawnościami dające możliwość życia w społeczności lokalnej niezależnie od stopnia sprawności • Cel strategiczny 4. Stworzenie skutecznego systemu usług społecznych dla osób z zaburzeniami psychicznymi
Regionalny Plan Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji dla Województwa Mazowieckiego na lata 2026–2030	Cele wyznaczone w Lokalnym Planie Deinstytucjonalizacji i Rozwoju Usług Społecznych Gminy Czerwin na lata 2026–2030 są zgodne z: • Cel 1 Zintegrowanie regionalnych celów i działań operacyjnych dotyczących rozwoju usług społecznych oraz procesu deinstytucjonalizacji w spójny proces działań adresowanych przede wszystkim do podmiotów lokalnych, odpowiedzialnych za organizowanie, dostarczanie i finansowanie tych usług ze środków własnych lub z innych źródeł, w tym z budżetu państwa • Cel 2 Silniejsze powiązanie dostępnych źródeł finansowania, w szczególności funduszy europejskich, a także innych źródeł finansowych dostępnych w województwie z regionalnymi i lokalnymi celami i działaniami w obszarze usług społecznych. • Cel 3 Wytoczenie oczekiwanych kierunków rozwoju usług i deinstytucjonalizacji na poziomie lokalnym i ponadlokalnym m.in. poprzez działania finansowe
Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Ostrołęckim na lata 2021–2030	Cele wyznaczone w Lokalnym Planie Deinstytucjonalizacji i Rozwoju Usług Społecznych Gminy Czerwin na lata 2026–2030 są zgodne z: • Rozwój kompleksowego systemu wsparcia rodziny oraz systemu pieczy zastępczej; • Rozwój systemu przeciwdziałania uzależnieniom oraz przemocy domowej; • Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób z niepełnosprawnością

3.1.CHARAKTERYSTYKA GMINY CZERWIN

Gmina Czerwin zlokalizowana jest w północnej części województwa mazowieckiego, w powiecie ostrołęckim. Zajmuje powierzchnię 170,2 km². Od północy graniczy z gminą Troszyn, od północno-zachodu z gminą Rzekuń, a od zachodu z gminą Goworowo. Natomiast od strony południowej i wschodniej gmina Czerwin sąsiaduje kolejno z powiatem ostrowieckim i województwem podlaskim. Przebieg granic i lokalizację gminy Czerwin przedstawia [Mapa 1](#).

Źródło: Wikipedia Czerwin oraz opracowanie własne na podstawie Wikipedia Mazowieckie

3.1.1. STRUKTURA SPOŁECZNA

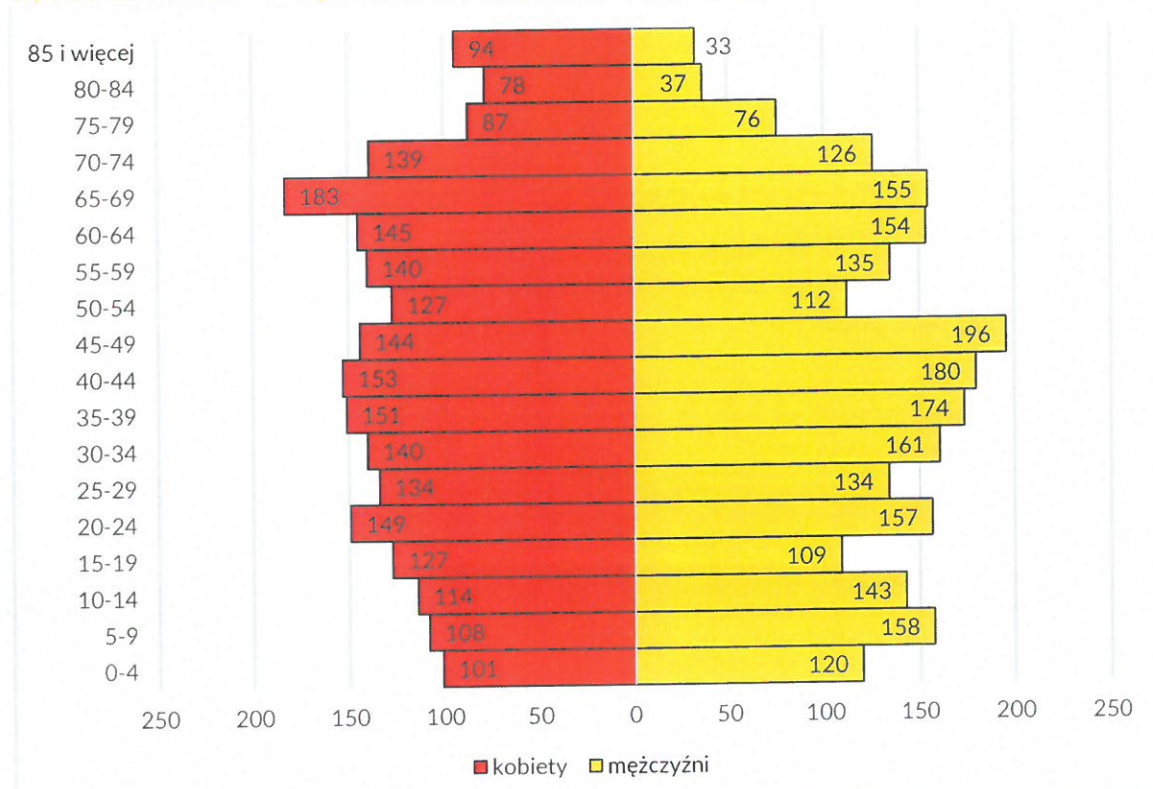
W latach 2022-2024 średnia liczba mieszkańców w gminie Czerwin oscylowała wokół 4 705 osób. Został wówczas odnotowany spadek liczby ludności, który osiągnął wartość -0,93%. Należy przy tym również podkreślić, że na przestrzeni analizowanych lat liczba mężczyzn przewyższała liczbę kobiet średnio o 52 osoby, wynosząc około 2 379 osób (co stanowiło średnio 50,56% ogółu mieszkańców gminy). Szczegółowe dane dotyczące liczby mieszkańców w gminie Czerwin w podziale na płeć w latach 2022-2024 zawiera **Tabela 2**.

Liczba ludności ogółem			Mężczyźni			Kobiety		
2022	2023	2024	2022	2023	2024	2022	2023	2024
4 718	4 723	4 674	2 390	2 386	2 360	2 328	2 337	2 314

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

W 2024 roku najliczniejszą grupę mieszkańców gminy Czerwin stanowiły osoby w wieku 45-49 (340 osób) oraz 65-69 (338 osób) lat. Poniżej progu 200 mieszkańców znalazły się trzy grupy: osoby w wieku 75-79 (163 osoby), 80-84 (115 osób) oraz 85 i więcej (127 osób) lat. W większości grup wiekowych do 49. roku życia przeważali mężczyźni, natomiast w grupach powyżej 50. Roku życia dominowała liczba kobiet. Szczegółowe dane dotyczące liczby mieszkańców w gminie Czerwin w podziale na płeć i grupy wiekowe w 2024 roku przedstawia poniższy **Wykres 1**.

Wykres 1. Liczba mieszkańców w gminie Czerwin w podziale na płeć i grupy wiekowe w 2024 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

W latach 2022-2024 współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi w gminie Czerwin charakteryzował się tendencją wzrostową. Wówczas został odnotowany wzrost o 5,83%. Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego w 2024 na każde 100 osób w wieku produkcyjnym przypadają 34,5 osoby w wieku poprodukcyjnym. W przypadku salda migracji oraz zmiany liczby ludności na 1 000 mieszkańców nie da się określić jednoznacznej tendencji. W 2022 i 2024 roku wskaźniki te osiągały wartości ujemne, natomiast 2023 roku – dodatnie.

Szczegółowe dane dotyczące pozostałych ważnych wskaźników demograficznych gminy Czerwin w latach 2022-2024 (tj. współczynnika obciążenia demograficznego osobami starszymi, salda migracji oraz zmiany liczby ludności na 1 000 mieszkańców) zawiera **Tabela 3**.

Tabela 3. Pozostałe ważne wskaźniki demograficzne w latach 2022-2024

Współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi			Saldo migracji na 1 000 mieszkańców ¹			Zmiana liczby ludności na 1 000 mieszkańców		
2022	2023	2024	2022	2023	2024	2022	2023	2024
32,6	33,1	34,5	-7,8	0,6	-7,9	-15,7	1,1	-10,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

W 2024 roku w gminie Czerwin zarejestrowanych było 87 osób bezrobotnych, co stanowiło 1,86% ogólnej liczby mieszkańców gminy. W porównaniu do roku 2022 odnotowano spadek o 0,24p.p. W przypadku kobiet w analizowanym okresie nastąpiły wahania poziomu bezrobocia, natomiast w przypadku mężczyzn odnotowano jego spadek, wynoszący 0,36p.p. Szczegółowe dane dotyczące poziomu bezrobocia w gminie Czerwin w latach 2022-2024 zawiera **Tabela 4**.

¹ Migracje na pobyt stały gminne (miasto, wieś)

Tabela 4. Poziom bezrobocie w gminie Czerwin w latach 2022-2024

Bezrobocie rejestrowane	Liczba osób			Procent ogólnej liczby mieszkańców		
	2022	2023	2024	2022	2023	2024
Ogółem	99	100	87	2,10%	2,12%	1,86%
Kobiety	52	59	49	2,23%	2,52%	2,12%
Mężczyźni	47	41	38	1,97%	1,72%	1,61%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Najliczniejszą grupę mieszkańców gminy Czerwin pod względem poziomu wykształcenia stanowią osoby posiadające wykształcenie średnie i policealne (32,46%). Nieco mniejszą grupą są osoby o wykształceniu zasadniczym zawodowym lub branżowym (17,30%) oraz podstawowym (15,59%). Najmniejsza liczba osób posiada wykształcenie gimnazjalne (2,21%) oraz podstawowe nieukończone (3,03%). Szczegółowe dane dotyczące poziomu wykształcenia mieszkańców w gminie Czerwin w 2021 roku zawiera **Tabela 5**.

Tabela 5. Poziom wykształcenia mieszkańców w gminie Czerwin w 2021 roku

Wykształcenie	Liczba osób	Procent ogólnej liczby mieszkańców
Wyższe	621	12,96%
Średnie i policealne	1 556	32,46%
Zasadnicze zawodowe/ branżowe	829	17,30%
Gimnazjalne	106	2,21%
Podstawowe	747	15,59%
Podstawowe nieukończone	145	3,03%

Źródło: opracowanie własne na podstawie NSP2021 w: BDL GUS - Ludność w wieku 13 lat i więcej wg poziomu wykształcenia i płci

3.1.2. GŁÓWNE PROBLEMY SPOŁECZNE

Najczęstszym powodem przyznawania pomocy społecznej w gminie Czerwin w 2024 roku było ubóstwo. Świadczenia z tego tytułu otrzymały 104 osoby, co stanowiło 2,23% ogólnej liczby mieszkańców. Kolejnymi często występującymi powodami były: bezrobocie (60 osób) oraz długotrwała lub ciężka choroba (50 osób). W porównaniu do 2022 roku odnotowano wzrost liczby przyznawanych świadczeń z powodu bezrobocia (+0,60p.p.), ubóstwa (+0,47p.p.), bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego (+0,34p.p.), bezdomności (+0,05p.p.) oraz trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub pozwolenie na pobyt czasowy (+0,02p.p.). W przypadku wszystkich pozostałych powodów liczba osób otrzymujących świadczenia pomocy społecznej utrzymała się na podobnym poziomie lub uległa zmniejszeniu. Szczegółowe dane dotyczące powodów przyznawania pomocy społecznej w gminie Czerwin w latach 2022-2024 zawiera **Tabela 6**.

Tabela 6. Powody przyznawania pomocy społecznej w gminie Czerwin w latach 2022-2024

Powód	Liczba osób			Procent ogólnej liczby mieszkańców		
	2022	2023	2024	2022	2023	2024
Ubóstwo	83	121	104	1,76%	2,56%	2,23%
Bezdomność	3	3	5	0,06%	0,06%	0,11%
Potrzeba ochrony macierzyństwa	0	0	0	0,00%	0,00%	0,00%
- w tym: wielodzietność	0	0	0	0,00%	0,00%	0,00%
Bezrobocie	32	57	60	0,68%	1,21%	1,28%
Niepełnosprawność	29	26	26	0,61%	0,55%	0,56%
Długotrwała lub ciężka choroba	58	61	50	1,23%	1,29%	1,07%
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	0	11	16	0,00%	0,23%	0,34%
- w tym: rodziny wielodzietne	0	11	16	0,00%	0,23%	0,34%
Alkoholizm	1	0	1	0,02%	0,00%	0,02%
Narkomania	1	0	0	0,02%	0,00%	0,00%
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	0	0	1	0,00%	0,00%	0,02%
Zdarzenie losowe	3	7	0	0,06%	0,15%	0,00%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MRIPS-03 oraz BDL GUS

ŚWIADCZENIA POMOCY SPOŁECZNEJ

W 2024 roku ze świadczeń pieniężnych i niepieniężnych skorzystała zbliżona liczba rodzin – odpowiednio 27 i 26 rodzin. Większość świadczeń przyznanych było w ramach zadań własnych niż w ramach zadań zleconych – 44 rodzinom przyznano świadczenia w ramach zadań własnych, a 1 rodzinie w ramach zadań zleconych. Ponadto w 2024 roku z pomocy udzielanej w ramach pracy socjalnej skorzystało 68 rodzin.

W porównaniu do 2022 roku odnotowano wzrost liczby rodzin korzystających ze świadczeń niepieniężnych (+85,71%), pomocy udzielanej w ramach pracy socjalnej (+38,78%) oraz świadczeń przyznanych w ramach zadań własnych (+7,32%). W przypadku świadczeń przyznanych w ramach zadań zleconych liczba rodzin je otrzymujących przez cały analizowany okres utrzymała się na poziomie jednej rodziny. Szczegółowe dane dotyczące liczby rodzin korzystających ze świadczeń pieniężnych, niepieniężnych oraz pozostałych usług w gminie Czerwin w latach 2022-2024 zawiera **Tabela 7**.

Tabela 7. Liczba rodzin korzystająca ze świadczeń pieniężnych, niepieniężnych oraz pozostałych usług w latach 2022-2024

Rodzaj świadczeń	2022	2023	2024
Świadczenia pieniężne	35	43	27
Świadczenia niepieniężne	14	27	26
Świadczenia przyznane w ramach zadań zleconych	1	1	1
Świadczenia przyznane w ramach zadań własnych	41	55	44
Pomoc udzielana w ramach pracy socjalnej	49	71	68

Źródło: opracowanie własne na podstawie raportów MRiPS-03

Łączna kwota świadczeń z pomocy społecznej przekazanych w ramach zadań własnych gminy Czerwin w 2024 roku wyniosła 187 868 zł. W porównaniu do roku 2022 był to wzrost łącznej kwoty świadczeń o 13,49%. Biorąc pod uwagę poszczególne rodzaje świadczeń największą kwotą w 2024 roku charakteryzowały się zasiłki stałe (86 334 zł), z których korzystało 9 osób. Kolejnymi świadczeniami były posiłki na łączną kwotę 37 244 zł, którymi objęto 47 osób oraz zasiłki okresowe, z których skorzystało 10 osób, a ich koszt wyniósł 22 394 zł. Szczegółowe dane dotyczące liczby rodzin i osób korzystających z pomocy społecznej w ramach zadań własnych w latach 2022-2024 w gminie Czerwin zawiera poniższa

Tabela 8.

Tabela 8. Liczba osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej w ramach zadań własnych wraz z kwotą świadczeń w latach 2022-2024

Rodzaj świadczeń	Liczba osób				Liczba rodzin				Kwota świadczeń [zł]			
	2022	2023	2024	2024	2022	2023	2024	2024	2022	2023	2024	2024
Ogółem	56	89	78	41	55	44	165 539	175 497	187 868			
W tym:												
Zasiłki stałe	12	9	9	12	9	9	66 503	63 640	86 334			
Zasiłki okresowe	8	10	10	8	10	10	19 400	21 164	22 394			
Schronienie	1	1	2	1	1	2	15 847	19 893	21 409			
Posiłek	20	45	47	9	23	22	9 922	23 285	37 244			
Ubranie	0	0	0	0	0	0	0	0	0			
Usługi opiekuńcze	0	0	0	0	0	0	0	0	0			
Poradnictwo specjalistyczne (prawne, psychologiczne, rodzinne)	X	X	X	0	0	0	X	X	X			
Interwencja kryzysowa	X	X	X	0	0	0	X	X	X			
Praca socjalna	X	X	X	49	71	68	X	X	X			

Źródło: opracowanie własne na podstawie raportu MRiPS-03

3.2. ZASOBY GMINY CZERWIN

3.2.1 ISTNIEJĄCE NA TERENIE GMINY CZERWIN ZASOBY, PODMIOTY I ORGANIZACJE ORAZ USŁUGI SPOŁECZNE

W gminie Czerwin zlokalizowanych jest kilka podmiotów obejmujących wsparciem wybrane grupy społeczne. Podstawowym podmiotem jest Ośrodek Pomocy Społecznej zlokalizowany przy Placu Tysiąclecia 1 w Czerwini, który realizuje działania na rzecz wszystkich grup społecznych.

Ponadto w gminie Czerwin znajdują się inne podmioty obejmujące wsparciem analizowane grupy społeczne. W kontekście osób starszych jest to Dzienny Dom Pomocy „Senior+” z siedzibą przy Placu Tysiąclecia 1 w Czerwini, a także klub „Senior+” w Dzwonku. Dane dotyczące instytucji obejmujących wsparciem wybrane grupy społeczne w gminie Czerwin w latach 2022-2024 zawiera **Tabela 9**.

Tabela 9. Instytucje obejmujące wsparciem wybrane grupy społeczne w gminie Czerwin w latach 2022-2024

Grupa objęta wsparciem	Liczba instytucji/placówek		
	2022	2023	2024
Osoby starsze	3	3	3
Osoby z niepełnosprawnościami	1	1	1
Rodziny z dziećmi	1	1	1
Osoby w kryzysie zdrowia psychicznego	1	1	1
Osoby w kryzysie bezdomności i zagrożone bezdomnością	1	1	1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MRiPS-06

Tabela 10 przedstawia podstawowe informacje dotyczące wskazanych powyżej podmiotów. Dzienny Dom Pomocy w latach 2022-2024 posiadał 15 miejsc i obejmował wsparciem taką samą liczbę osób. Natomiast klub samopomocy również posiadał 15 miejsc, z których korzystało 15 osób.

Tabela 11 zawiera zestawienie danych dotyczących personelu oraz kwestii organizacyjnych trzech instytucji działających na terenie gminy Czerwin w latach 2022-2024: Ośrodka Pomocy Społecznej, Klubu samopomocy oraz Dziennego Domu Pomocy. W przypadku Ośrodka Pomocy Społecznej i Dziennego Domu Pomocy widoczny był wzrost zatrudnienia – w 2024 roku pracowała w tych instytucjach o jedną więcej osoba w stosunku do poprzednich analizowanych lat (ich liczba wynosiła odpowiednio 5 i 2). Natomiast klub samopomocy utrzymywał przez cały analizowany okres stały poziom zatrudnienia – jedna osoba. Wszyscy pracownicy byli zatrudnieni na podstawie umowy o pracę. Podmiotem prowadzącym omawiane instytucje jest gmina, a ich źródłami finansowania były dotacje i środki własne.

Ponadto mieszkańcy gminy Czerwin korzystają również z usług oferowanych przez jednostki powiatowe:

- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie – jednostka organizacyjna pomocy społecznej na szczeblu powiatowym;
- Placówka specjalistycznego poradnictwa rodzinnego;
- Powiatowy Środowiskowy Dom Samopomocy.

Tabela 10. Podstawowe informacje o instytucjach (lokalizacja, liczba miejsc, użytkowanie) w gminie Czerwin dla lat 2022-2024

Instytucja	Lokalizacja (miasto/wieś)	Liczba miejsc			Liczba osób korzystających			Średni okres pobytu w instytucji		
		2022	2023	2024	2022	2023	2024	2022	2023	2024
Ośrodki Wsparcia Ogółem	wieś	30	30	30	30	30	30	24	24	24
Klub samopomocy	wieś	15	15	15	15	15	15	12	12	12
Dzienny Dom Pomocy	wieś	15	15	15	15	15	15	12	12	12

Źródło: opracowanie własne na podstawie raportów MRiPS-06

Tabela 11. Informacje o personalu i kwestiach organizacyjnych instytucji w gminie Czerwin dla lat 2022-2024

Informacja	Ośrodek Pomocy Społecznej			Klub samopomocy			Dzienny Dom Pomocy		
	2022	2023	2024	2022	2023	2024	2022	2023	2024
Liczba personalu	4	4	5	1	1	1	1	1	2
Podstawa zaangażowania	Umowa o pracę 0,85	Umowa o pracę 0,85	Umowa o pracę 1,07	Umowa o pracę 0,21	Umowa o pracę 0,21	Umowa o pracę 0,21	Umowa o pracę 0,21	Umowa o pracę 0,21	Umowa o pracę 0,43
Liczba personalu na 1 000 mieszkańców									
Podmiot prowadzący	gmina	gmina	gmina	gmina	gmina	gmina	gmina	gmina	gmina
Źródła i wysokości finansowania	Dotacja i środki własne	Dotacja i środki własne	Dotacja i środki własne	Dotacja i środki własne	Dotacja i środki własne	Dotacja i środki własne	Dotacja i środki własne	Dotacja i środki własne	Dotacja i środki własne
Koszty utrzymania	241440,97	307762,54	365848,12 zł	37173,49	46127,92	21409,00 zł	113567,87	181155,32	136268,63 zł

Źródło: opracowanie własne na podstawie raportów Sprawozdań z działalności

3.2.2. USŁUGI ŚWIADCZONE W ŚRODOWISKU

W gminie Czerwin realizowane są różnorodne usługi środowiskowe skierowane do kilku grup mieszkańców wymagających wsparcia. Dla osób starszych dostępne są działania prowadzone w ramach Dziennego Domu Seniora+ w Czerwinie oraz Klubu Seniora w miejscowości Dzwonek. Usługi w tych placówkach świadczone są zgodnie z ich wewnętrznymi regulaminami:

Osoby z niepełnosprawnościami mogą korzystać ze specjalistycznych usług opiekuńczych, które są dostosowywane indywidualnie do potrzeb każdej osoby. Za realizację tych usług odpowiada Ośrodek Pomocy Społecznej, a zadania wykonuje jeden pracownik.

W przypadku osób doświadczających kryzysów zdrowia psychicznego, wsparcie realizowane jest w formie poradnictwa psychologicznego. Usługi te są świadczone przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ostrołęce, a zadania wykonuje jeden psycholog. Wsparciem objęte są również rodziny z dziećmi, którym przysługuje pomoc asystenta rodziny. Zakres tej pomocy zależy od konkretnej sytuacji rodzinnej.

Osoby w kryzysie bezdomności lub zagrożone utratą dachu nad głową mogą liczyć na udzielenie schronienia. Pomoc ta zapewniana jest przez Schronisko dla Bezdomnych Mężczyzn w Ławach, które świadczy usługi całodobowo. Obsługą tej formy wsparcia zajmuje się jedna osoba. Szczegółowe informacje dotyczące usług środowiskowych świadczonych na terenie jednostki przedstawia **Tabela 12**.

Tabela 12. Usługi środowiskowe świadczone na terenie jednostki

Grupa objęta wsparciem	Formy wsparcia świadczone w środowisku	Wymiar świadczonych usług	Podmiot odpowiedzialny za realizację usług	Liczba personelu
Osoby starsze	Dzienny dom i Klub Seniora	Zgodnie z regulaminem	Dzienny Dom Seniora + w Czerwinie, Klub Seniora w Dzwonku	2
Osoby z niepełnosprawnościami	Specjalistyczne Usługi Opiekuńcze	W zależności od potrzeb	Ośrodek Pomocy Społecznej	1
Rodziny z dziećmi	Asystent rodziny	W zależności od potrzeb	-	-
Osoby w kryzysie zdrowia psychicznego	Poradnictwo psychologiczne	W zależności od potrzeb	PCPR w Ostrołęce	1
Osoby w kryzysie bezdomności i zagrożone bezdomnością	Udział w schronieniu	24/24	Schronisko dla Bezdomnych Mężczyzn w Ławach	1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych własnych gminy

3.3. DIAGNOZA POTRZEB WYBRANYCH GRUP DOCELOWYCH W PODZIALE NA OBSZARY WSPARCIA

W celu poznania problemów i potrzeb najbardziej wrażliwych grup społecznych gminy Czerwin przeprowadzono warsztaty z przedstawicielami instytucji świadczących usługi z zakresu pomocy społecznej. Diagnoza objęła cztery obszary wsparcia grup społecznych:

1. Wsparcie osób starszych
2. Wsparcie osób z niepełnosprawnościami i osób w kryzysie zdrowia psychicznego
3. Wsparcie rodzin z dziećmi

Dla każdej grupy społecznej zidentyfikowano sześć obszarów tematycznych, które wymagają interwencji, ale zarazem kryją w sobie istotny potencjał rozwojowy:

1. Włączenie społeczne
2. Zdrowie
3. Pomoc i usługi społeczne
4. Edukacja
5. Kultura i spędzanie wolnego czasu
6. Infrastruktura i transport

Poniżej przedstawiono wyniki pracy warsztatowej, które na dalszym etapie tworzenia Planu stanowią podstawę opracowywania działań zwiększających inkluzywność funkcjonowania systemu pomocy społecznej.

OBSZAR WSPARCIA OSÓB STARSZYCH

- Włączenie społeczne

Do najważniejszych barier włączenia społecznego osób starszych w gminie Czerwin należą: brak chęci do wychodzenia z domu, funkcjonujące stereotypy, ograniczony lub całkowity brak dostępu do form wsparcia oraz komunikacji, a także problemy zdrowotne. Dodatkowo obserwuje się wycofanie i niską świadomość seniorów na temat dostępnych możliwości pomocy.

Mimo istniejących problemów, dostrzegalne są również znaczące potencjały w zakresie włączenia społecznego analizowanej grupy społecznej. Na uwagę zasługuje aktywna działalność kół gospodyń wiejskich oraz dostępność instytucji pomocowych. Istnieją także możliwości utworzenia dziennych ośrodków wsparcia i realizacji programów sprzyjających integracji społecznej. Coraz częściej zauważalne jest również bardziej pozytywne podejście do osób starszych, co stwarza dobre warunki do budowania społeczności otwartej i wspierającej seniorów.

- Zdrowie

W obszarze zdrowia zidentyfikowano takie problemy, jak utrudniony dostęp do lekarzy specjalistów, ograniczenia w komunikacji, niskie dochody, brak edukacji zdrowotnej, rosnąca liczba chorób cywilizacyjnych oraz często brak opieki ze strony najbliższych.

Mimo tych trudności, gmina dysponuje także wartościowymi zasobami, które mogą wspierać zdrowie seniorów. Należą do nich m.in. bezpłatne leki dla osób starszych, wysoka dostępność rehabilitacji, działające kluby seniora oraz obecność pielęgniarek środowiskowych.

- Pomoc i usługi społeczne

Do wyzwanie w kontekście pomocy i usług społecznych należą m.in. niskie zainteresowanie pomocą społeczną ze strony rodzin, dzieci oraz ograniczone zasoby kadrowe, w tym liczba pracowników socjalnych i specjalistów. Dodatkowo problemem są niskie dochody seniorów, marginalizacja kompetencji miękkich w opiece nad nimi oraz niewystarczająca dostępność placówek wsparcia.

Gmina posiada istotne potencjały w tym zakresie, takie jak dostępność programów pomocy społecznej, rozwijające się usługi opiekuńcze – również sąsiedzkie – oraz miejsca pomocy żywnościowej dla osób

starszych. Cennym wsparciem są także Dienne Domy Pobytu i aktywna działalność parafii, które nie tylko niosą pomoc, ale też skutecznie angażują seniorów w życie społeczne.

- Edukacja

W zakresie edukacji osób starszych w gminie Czerwin zidentyfikowano takie problemy jak trudności zdrowotne, które utrudniają udział w zajęciach, oraz niechęć seniorów do korzystania z dostępnych ofert edukacyjnych.

Jednakże, działania zwiększające świadomość zagrożeń oraz prowadzenie kampanii informacyjnych, w tym informowanie o kradzieżach i oszustwach przez policję sprzyja poprawie bezpieczeństwa i aktywizacji edukacyjnej seniorów.

- Kultura i spędzanie wolnego czasu

Problemy zdrowotne utrudniające włączenie się w aktywności kulturalne, brak komunikacji publicznej, niechęć do wychodzenia z domu oraz niedobór ofert zagospodarowania czasu wolnego to główne problemy osób starszych w obszarze kultury i spędzania wolnego czasu w gminie Czerwin.

Niemniej, niektórzy seniorzy aktywnie uczestniczą w organizowanych wydarzeniach kulturalnych, mają dostęp do ośrodków kultury, biorą udział w wyjazdach integracyjnych i wycieczkach parafialnych. Jest to jednak stała, zamknięta grupa, do której nie dołączają nowe osoby. Na terenie Gminy działają wspólnoty i kluby seniora, a także rośnie liczba zajęć w domach kultury. Dodatkowo możliwe jest pozyskiwanie środków finansowych na działania dedykowane seniorom, a ich potrzeby są coraz lepiej dostrzegane – również poprzez inicjatywy takie jak Ogólnopolska Karta Seniora.

- Infrastruktura i transport

W obszarze infrastruktury i transportu osoby starsze w gminie Czerwin borykają się z trudnościami lokalowymi, barierami architektonicznymi oraz ograniczonym dostępem do komunikacji miejskiej. Problem stanowi również brak wsparcia ze strony najbliższych.

Mimo tych wyzwań, gmina posiada szereg potencjałów, które mogą poprawić sytuację seniorów. Należą do nich m.in. możliwość dofinansowania obiektów infrastrukturalnych, dostęp do Zakładów Opiekuńczo-Lecznicznych i Domów Pomocy Społecznej, pomoc sąsiedzka i rodzinna oraz posiadanie prawa jazdy i samochodu przez niektórych seniorów. Dodatkowo wsparciem dla osób starszych jest Ogólnopolska Karta Seniora, która ułatwia dostęp do różnych usług.

OBSZAR WSPARCIA OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI I OSÓB W KRYZYSIE ZDROWIA PSYCHICZNEGO

- Włączenie społeczne

W gminie Czerwin w zakresie włączenia społecznego zarówno osoby z niepełnosprawnościami, jak i osoby w kryzysie zdrowia psychicznego mierzą się z pewnymi wyzwaniami. Do najważniejszych problemów należą wykluczenie społeczne, stygmatyzacja, dyskryminacja oraz izolowanie się od społeczeństwa. W przypadku osób w kryzysie zdrowia psychicznego dodatkowo obserwuje się nadmierne opieranie się na pomocy instytucjonalnej i brak lokalnych grup wsparcia, które mogłyby oferować bardziej bezpośrednią i dostępną formę integracji społecznej.

Jednocześnie gmina dysponuje potencjałami sprzyjającymi integracji – obecność placówek wsparcia w okolicy (Warsztaty Terapii Zajęciowej w Ostrołęce, Środowiskowe Domy Samopomocy w sąsiednich gminach) oraz działania z obszaru edukacji włączającej, które pomagają przełamywać stereotypy i budować większą akceptację społeczną. Dodatkowo istnieje możliwość korzystania z punktów konsultacyjnych i świetlic środowiskowych, które mogą pełnić funkcję integracyjną dla obu grup.

- Zdrowie

W obszarze zdrowia zidentyfikowano problemy wspólne dla obu grup: ograniczoną dostępność lekarzy specjalistów, długie terminy oczekiwania na konsultacje oraz niedobór wykwalifikowanych specjalistów (psychologów, terapeutów, psychiatrów). W przypadku osób w kryzysie zdrowia psychicznego pojawiają

się dodatkowe wyzwania: brak odpowiedniej wiedzy lekarzy pierwszego kontaktu o objawach trudności psychicznych oraz ograniczony dostęp do psychoterapii i specjalistycznych poradni dla dzieci, młodzieży i dorosłych.

Potencjałem wspierającym opiekę zdrowotną są zarówno prywatne placówki medyczne, poradnie zdrowia psychicznego, oddział psychiatryczny dla dorosłych oraz dostępność psychiatry dziecięcego. Dodatkowo obecność psychologa w szkołach wspiera dzieci i młodzież w radzeniu sobie z trudnościami zdrowia psychicznego.

- Pomoc i usługi społeczne

Główne wyzwania w tym obszarze obejmują trudności w samodzielnym funkcjonowaniu, niedostateczną liczbę ośrodków pomocy, brak wolontariatu, ograniczone wykorzystanie nowoczesnych technologii oraz problemy proceduralne w objęciu opieką osób w kryzysie zdrowia psychicznego. Wysokie koszty prywatnych usług psychologicznych i długa lista oczekujących na specjalistów dodatkowo ograniczają dostępność wsparcia.

Potencjały gminy obejmują: instytucję asystenta rodziny, obecność opiekunek domowych organizowanych w razie potrzeby, Środowiskowe Domy Samopomocy, punkty konsultacyjne, realizację programów wytchnieniowych dla opiekunów, a także możliwość kierowania mieszkańców do odpowiednich instytucji (np. PCPR), co ułatwia dostęp do poradnictwa psychologicznego i psychiatrycznego.

- Edukacja

Problemy edukacyjne dotyczą zarówno osób z niepełnosprawnościami, jak i osób w kryzysie zdrowia psychicznego. Wśród głównych trudności znajdują się: ograniczona dostępność do odpowiednich placówek, brak wykwalifikowanych opiekunów w szkołach, niedostosowanie placówek do potrzeb osób z niepełnosprawnością sprzężoną, niedobór psychologów szkolnych oraz brak bezpłatnych zajęć wspierających rozwój społeczny i kompetencje rodzicielskie.

Potencjały obejmują edukację włączającą, możliwość korzystania z asystentów osób z niepełnosprawnościami, placówki z oddziałami integracyjnymi lub specjalnymi, programy Wczesnego Wspomagania Rozwoju oraz nauczycieli wspierających, co może realnie wpłynąć na poprawę sytuacji edukacyjnej.

- Kultura i spędzanie wolnego czasu

Największe wyzwania obejmują bariery architektoniczne, brak różnorodności oferowanych zajęć, niską aktywność społeczną oraz niechęć do uczestnictwa w zajęciach. Dodatkowo osoby w kryzysie zdrowia psychicznego mogą doświadczać wykluczenia i stygmatyzacji przy próbie korzystania z zajęć pozaszkolnych.

Potencjały Gminy obejmują dostęp do wydarzeń kulturalnych i integracyjnych organizowanych przez samorząd i inne instytucje, pikniki, wyjazdy integracyjne, funkcjonowanie świetlic środowiskowych oraz Domu Seniora, które sprzyjają aktywnemu uczestnictwu i integracji społecznej obu grup.

- Infrastruktura i transport

W obszarze infrastruktury i transportu największe bariery to brak wind i podjazdów, niedostosowanie komunikacji publicznej do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, brak mieszkań treningowych/wspomaganych oraz ograniczone możliwości finansowe na zakup samochodu. Dodatkowo odległości między placówkami a miejscem zamieszkania mieszkańców ograniczają dostępność usług.

Potencjały obejmują dostosowywanie budynków publicznych (przychodnie, szkoły, żłobki, przedszkola), rosnące finansowanie placówek integracyjnych oraz możliwość dofinansowań na rozszerzenie oferty połączeń transportu publicznego, co wspiera mobilność i dostępność usług dla osób z niepełnosprawnościami i osób w kryzysie zdrowia psychicznego.

OBSZAR WSPARCIA RODZIN Z DZIEĆMI

- Włączenie społeczne

Wśród najważniejszych barier w obszarze włączenia społecznego rodzin z dziećmi w gminie Czerwin wymienia się dyskryminację, niskie zaangażowanie mieszkańców w działania społeczne, brak chętnych do współorganizowania wydarzeń, a także obecność niepożądanych zjawisk, takich jak plotkarstwo, kłótnie i odrzucenie. Dodatkowo rodziny często nie otrzymują wystarczającego wsparcia w trudnych sytuacjach, a proces starzenia się społeczeństwa wpływa na ograniczenie aktywności i integracji międzypokoleniowej.

Do potencjałów w tym zakresie należą rosnąca integracja społeczności lokalnej oraz silne poczucie tożsamości mieszkańców. Ważną rolę odgrywają aktywne organizacje takie jak Koła Gospodyń Wiejskich, Ochotnicze Straże Pożarne, lokalne grupy nieformalne i stowarzyszenia. Coraz bardziej zauważalne jest również zwiększające się poczucie potrzeby wsparcia i integracji, co stwarza dobre warunki do budowania solidarnej i zaangażowanej społeczności.

- Zdrowie

Do najważniejszych wyzwań w obszarze zdrowia należą ograniczony dostęp do specjalistów i specjalistycznych badań, brak odpowiedniej diagnostyki dzieci, niewystarczająca profilaktyka zdrowotna, a także negatywne nawyki żywieniowe i występowanie uzależnień.

Jednakże poprzez możliwość rozszerzenia działalności przychodni lekarzy rodzinnych oraz intensyfikację działań w zakresie profilaktyki zdrowotnej Gmina może znacząco wpłynąć na poprawę kondycji zdrowotnej dzieci i ich rodzin.

- Pomoc i usługi społeczne

W zakresie pomocy i usług społecznych zidentyfikowano problemy związane z zamykaniem się w sobie, wycofaniem społecznym, koncentrowaniem się na trudnościach oraz zastępowaniem relacji międzyludzkich mediami społecznościowymi. Dodatkowo dostrzegalny jest brak wystarczającej ochrony rodzin w kryzysie.

Mimo to Gmina dysponuje znaczącymi zasobami, które mogą skutecznie wspierać rodziny – w tym wykwalifikowaną kadrą Ośrodka Pomocy Społecznej, funkcjonującymi poradniami, realizowanymi projektami pomocowymi, zespołami Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, które sprzyjają integracji i wsparciu.

- Edukacja

W gminie Czerwin występuje nierówny dostęp do edukacji, brak specjalistycznego wsparcia (np. psychologów i pedagogów), świadome ignorowanie problemów dzieci i rodzin oraz przeciążenie systemu edukacyjnego.

Jednocześnie widoczne są istotne potencjały w obszarze edukacji, takie jak obecność pielęgniarki w szkołach, otwartość środowiska edukacyjnego na zmiany, rozwijająca się współpraca między instytucjami, korzystanie z dziennika elektronicznego oraz zwiększająca się liczba godzin pracy specjalistów, co może znacznie poprawić jakość wsparcia dla uczniów i ich rodzin.

- Kultura i spędzanie wolnego czasu

Niedostosowana i ograniczona oferta kulturalna, brak wydarzeń w godzinach wieczornych, niska frekwencja na spotkaniach integracyjnych oraz niewystarczająca liczba bezpłatnych zajęć w ośrodkach kultury to główne wyzwania, z którymi mierzą się rodziny z dziećmi w gminie Czerwin.

Mimo to Gmina posiada potencjały, które wspierają poprawę sytuacji rodzin z dziećmi – w szczególności rozwój usług kulturalnych odpowiadających na potrzeby mieszkańców oraz dostępność infrastruktury sportowej, która może być wykorzystana do organizowania atrakcyjnych form spędzania czasu wolnego.

- Infrastruktura i transport

Problemy w zakresie infrastruktury i transportu w kontekście rodzin z dziećmi obejmują takie kwestie, jak ograniczona dostępność budynków użyteczności publicznej, niedoposażenie placówek specjalistycznych, brak dostosowania obiektów dla osób z dziećmi oraz słabe połączenia komunikacyjne.

Gmina posiada jednakże pewne atuty w tym obszarze, istnieją na jej terenie place zabaw i budynki użyteczności publicznej, które są lepiej dostosowane do potrzeb rodzin, a infrastruktura drogowa się rozwija, co umożliwia lepszą dostępność do różnych obiektów i miejsc w gminie.

3.4. ANALIZA POTRZEB

3.4.1. POTRZEBY W ZAKRESIE ŚWIADCZONYCH USŁUG ORAZ USŁUG DEFICYTOWE

W gminie Czerwin, podobnie jak w pozostałych gminach powiatu ostrołęckiego zauważalne są braki w dostępie do specjalistycznych usług psychoterapeutycznych, w tym terapii dla dzieci i młodzieży oraz psychiatrii dziecięcej. Niedostateczna liczba psychologów i lekarzy specjalistów znacząco ogranicza możliwości skutecznego wsparcia osób doświadczających kryzysu zdrowia psychicznego. Istotną potrzebą pozostaje również zapewnienie bezpłatnej pomocy prawnej, która mogłaby stanowić cenne uzupełnienie wsparcia dla osób w trudnych sytuacjach życiowych, przede wszystkim osób starszych.

W gminie Czerwin brakuje także działań profilaktycznych z zakresu zdrowia psychicznego, szczególnie tych skierowanych do dzieci i młodzieży. Kampanie informacyjne prowadzone są w sposób niewystarczający, a mogłyby one w znaczący sposób zwiększać świadomość mieszkańców na temat znaczenia zdrowia psychicznego i dostępnych form pomocy. Dodatkową trudnością jest brak bezpłatnych zajęć Treningu Umiejętności Społecznych.

Osoby z niepełnosprawnościami zmagają się z barierami w dostępie do opieki i integracji społecznej – potrzebna jest większa liczba asystentów, mieszkań treningowych oraz placówek chronionych.

3.4.2. POTRZEBY PODMIOTÓW I ORGANIZACJI, W TYM POTRZEBY KADROWE I PROFESJI SPOŁECZNYCH

Poniżej przedstawiono kluczowe potrzeby i problemy zgłaszane przez instytucje oraz organizacje działające na rzecz wsparcia społecznego zarówno na terenie gminy Czerwin, ale i całego powiatu, z których to organizacji i podmiotów mogą również korzystać mieszkańcy gminy Czerwin. Szczególną uwagę poświęcono zagadnieniom związanym z kadrą oraz profesjami społecznymi. Obok zidentyfikowanych braków i barier wskazano również dostępne zasoby i mocne strony lokalnego systemu wsparcia, które mogą stanowić solidną podstawę do jego dalszego rozwoju i usprawnienia.

POTRZEBY PODMIOTÓW I ORGANIZACJI

- Infrastruktura i wyposażenie

Na terenie gminy Czerwin wiele budynków publicznych wciąż nie jest w pełni przystosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnością – obecne są liczne bariery architektoniczne, a ograniczone środki finansowe utrudniają ich modernizację oraz odpowiednie wyposażenie. Wyzwanie stanowi również niedobór nowoczesnych technologii i pomocy terapeutycznych, szczególnie w obszarze wsparcia psychologicznego i pedagogicznego, co negatywnie wpływa na jakość i dostępność świadczonych usług.

Do istotnych deficytów zalicza się także brak mieszkań chronionych i treningowych, a także niewystarczającą liczbę lokalnych placówek wsparcia – wiele z nich znajduje się poza bezpośrednim zasięgiem mieszkańców gminy. Utrudniony dostęp do transportu publicznego, ograniczona liczba połączeń oraz długi czas dojazdu pogłębiają ten problem i wpływają na ograniczoną dostępność usług.

Mimo tych wyzwań, gmina Czerwin posiada potencjał infrastrukturalny, który może zostać wykorzystany do rozwoju lokalnego systemu wsparcia. Istnieje możliwość adaptacji obiektów, takich jak świetlice wiejskie czy budynki jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej, na potrzeby społeczne – przy zaangażowaniu środków zewnętrznych i programów pomocowych. Atutem jest również zapewnienie bezpłatnego dowozu uczestników do wybranych placówek wsparcia, takich jak Środowiskowe Domy Samopomocy czy Warsztaty Terapii Zajęciowej w sąsiednich gminach.

- Współpraca

W gminie Czerwin nie funkcjonują obecnie fundacje ani stowarzyszenia bezpośrednio ukierunkowane na wsparcie osób starszych, co znacząco ogranicza możliwości realizacji działań dedykowanych tej grupie społecznej. Dodatkowo odczuwalny jest niedobór wolontariuszy, co utrudnia rozwijanie inicjatyw opartych na społecznej aktywności. Współpraca z placówkami ochrony zdrowia bywa niejednokrotnie trudna – szczególnie w zakresie wymiany informacji oraz jasnego określenia kompetencji poszczególnych instytucji, co sprawia, że mieszkańcy nie zawsze wiedzą, gdzie i w jaki sposób szukać pomocy.

Wyzwanie stanowi również postawa części odbiorców pomocy, którzy nierzadko przejawiają roszczeniowe podejście i mają nierealistyczne oczekiwania wobec instytucji wsparcia. Skuteczność działań pomocowych obniżają także czasochłonne procedury, które znacznie spowalniają proces udzielania pomocy i zmniejszają jego efektywność.

Pomimo trudności, gmina Czerwin dysponuje istotnym potencjałem do rozwoju współpracy lokalnej. Widać to w zaangażowaniu środowisk takich jak koła gospodyń wiejskich, jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej, parafie, szkoły, placówki zdrowotne, posterunek policji, samorząd lokalny czy lokalni przedsiębiorcy. Te podmioty mogą stanowić fundament do rozwoju działań międzysektorowych oraz wspólnych projektów. Szansą na usprawnienie komunikacji i dostępu do usług są także narzędzia cyfrowe, takie jak platforma emp@tia, ePUAP czy e-doręczenia umożliwiające mieszkańcom wygodne załatwianie spraw urzędowych i informacyjnych.

W gminie działają również punkty konsultacyjne oraz grupy wsparcia dla osób z problemami uzależnień i ich bliskich. Wsparcie systemowe znajduje także oparcie w zapisach ustawy o ochronie zdrowia psychicznego, co umożliwia prowadzenie uporządkowanych i zgodnych z przepisami działań w tym obszarze oraz daje podstawę do dalszego rozwoju lokalnej sieci wsparcia.

POTRZEBY KADROWE I PROFESJI SPOŁECZNYCH

W gminie Czerwin zauważalny jest wyraźny deficyt osób chętnych do pracy w publicznych placówkach pomocy społecznej, co w dużej mierze wynika z niskiego poziomu wynagrodzeń oferowanych w tym sektorze. Braki kadrowe dotyczą wielu obszarów – zarówno służby zdrowia (zwłaszcza specjalistów i pielęgniarów, w tym także w placówkach oświatowych), jak i pomocy społecznej, gdzie odczuwalny jest niedobór pracowników socjalnych oraz asystentów rodziny. Osoby zatrudnione w tych instytucjach są często przeciążone nadmiarem obowiązków, co zwiększa ryzyko wypalenia zawodowego.

Problem pogłębia przenoszenie się wykwalifikowanej kadry do większych miast, gdzie warunki zatrudnienia są często bardziej atrakcyjne. Ograniczone możliwości finansowe gminy w zakresie tworzenia nowych etatów czy zatrudniania specjalistów tworzą kolejne potrzeby w zakresie kadr i profesji społecznych.

Pomimo trudności, gmina Czerwin posiada wartościowy potencjał w zakresie rozwoju kadr i zawodów pomocowych. Na jej terenie działa Ośrodek Pomocy Społecznej, Koła Gospodyń Wiejskich, a także opiekunki środowiskowe i asystenci osób z niepełnosprawnościami, którzy pełnią istotną rolę w codziennym funkcjonowaniu lokalnego systemu wsparcia. Dodatkowym atutem dla wielu pracowników jest możliwość zatrudnienia blisko miejsca zamieszkania, co sprzyja większej dostępności i elastyczności.

Ważnym wsparciem dla kadry są dostępne szkolenia, warsztaty i konferencje umożliwiające rozwój zawodowy i podnoszenie kwalifikacji. Warto również zauważyć rosnący dostęp do psychoterapii dla dzieci i młodzieży, choć nadal występują trudności w pozyskaniu odpowiednich specjalistów – co przekłada się na wydłużony czas oczekiwania na pomoc oraz wysokie koszty usług prywatnych.

Istotnym wyzwaniem pozostaje brak fundacji lub stowarzyszeń skoncentrowanych na zdrowiu psychicznym, które mogłyby stanowić wsparcie dla instytucji publicznych i wspomóc rozwój systemu pomocy psychologicznej w gminie.

PRZYCZYNY OGRANICZEŃ REALIZACJI USŁUG SPOŁECZNYCH

Brak realizacji usług społecznych w gminie Czerwin wynika z nakładających się na siebie licznych czynników, które w większości powtarzają się we wszystkich gminach powiatu ostrołęckiego, a które w istotny sposób ograniczają możliwość skutecznego działania instytucji pomocowych. Jednym z głównych problemów są niedobory kadrowe – brakuje wykwalifikowanych specjalistów, takich jak psychologowie, terapeuci, psychiatry, pracownicy socjalni czy asystenci rodziny. Niskie wynagrodzenia w sektorze publicznym nie zachęcają do podejmowania pracy w mniejszych gminach, co skutkuje odpływem kadry do większych miast oraz trudnościami w rekrutacji nowych pracowników.

Ograniczone środki finansowe stanowią kolejną barierę – utrudniają nie tylko rozwój i utrzymanie szerokiej oferty usług społecznych, ale także uniemożliwiają inwestowanie w niezbędną infrastrukturę. Gmina boryka się z brakami lokalowymi – niedostosowanymi placówkami, niedoborem gabinetów terapeutycznych, mieszkań chronionych oraz przestrzeni przyjaznych osobom z niepełnosprawnościami.

Wyzwania występują również w zakresie transportu – ograniczona dostępność komunikacji publicznej, oraz znaczne odległości między placówkami a miejscem zamieszkania mieszkańców negatywnie wpływają na efektywność wsparcia.

Brak dostępu do odpowiednio wyposażonych i przystosowanych placówek (np. brak wind, podjazdów, miejsc integracji międzypokoleniowej), a także problemy z komunikacją publiczną (niedostosowanie autobusów, ograniczona liczba połączeń) sprawiają, że osoby potrzebujące pomocy mają utrudniony fizyczny dostęp do usług. Dotyczy to zarówno osób z niepełnosprawnościami, seniorów, jak i rodzin z małymi dziećmi.

Niski poziom świadomości społecznej sprawia, że wielu mieszkańców nie wie, jakie usługi są dostępne i gdzie można je uzyskać. Dodatkowym czynnikiem ograniczającym realizację usług społecznych jest specyfika gminy wiejskiej - wielu mieszkańców woli korzystać z pomocy sąsiadów lub rodziny, zamiast zwracać się do instytucji publicznych. Obserwuje się nieufność wobec formalnych form wsparcia, co ogranicza zainteresowanie oferowanymi usługami i utrudnia ich skuteczne wdrażanie.

4. PLAN ROZWOJU USŁUG SPOŁECZNYCH

Zidentyfikowane potrzeby mieszkańców gminy Czerwin oraz wyzwania lokalnych instytucji stały się podstawą do opracowania Planu Deinstytucjonalizacji i Rozwoju Usług Społecznych Gminy Czerwin na lata 2026–2030. Głównym celem Planu jest:

Rozwój dostępnego i skoordynowanego systemu wsparcia społecznego w gminie Czerwin, odpowiadającego na indywidualne potrzeby mieszkańców – w szczególności seniorów, osób z niepełnosprawnościami, osób zmagających się z trudnościami psychicznymi oraz rodzin z dziećmi.

Osiągnięcie celu głównego wspierane będzie poprzez realizację celów szczegółowych, dostosowanych do potrzeb konkretnych grup objętych wsparciem. Na poniższym schemacie przedstawiono zestawienie tych celów.

Osoby starsze

- Zwiększenie dostępności i jakości usług wspierających codzienne funkcjonowanie oraz integrację społeczną osób starszych.

Osoby z niepełnosprawnościami i osoby w kryzysie zdrowia psychicznego

- Zapewnienie osobom z niepełnosprawnościami oraz osobom w kryzysie zdrowia psychicznego, w tym dzieciom, młodzieży i ich rodzinom, kompleksowego wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, w tym wsparcia psychologicznego i psychiatrycznego, oraz stworzenie możliwości aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym gminy.

Rodziny z dziećmi

- Zapewnienie rodzinom i dzieciom kompleksowego wsparcia w zakresie wychowania, rozwoju emocjonalnego i społecznego oraz radzenia sobie z trudnościami życiowymi poprzez dostęp do zintegrowanych form pomocy specjalistycznej i środowiskowej.

Poniżej zaprezentowano zestaw działań przyporządkowanych do poszczególnych celów szczegółowych, z podziałem na obszary wsparcia. Dla każdego działania określono planowany okres realizacji oraz podmioty odpowiedzialne za jego wdrożenie.

4.1. OSOBY STARSZE

Cel szczegółowy	Działanie	Okres realizacji	Podmiot/y odpowiedzialny/e
1. Zwiększenie dostępności i jakości usług wspierających codzienne funkcjonowanie oraz integrację społeczną osób starszych.	1.1. Zapewnienie usług opiekuńczych, aktywizujących i integracyjnych dla seniorów w ramach Domu Dziennego Pobytu.	2026-2030	Gmina Czerwin, Ośrodek Pomocy Społecznej
	1.2. Organizacja zajęć w Klubie Seniora.	2026-2030	Gmina Czerwin, Klub Seniora
	1.3. Kontynuacja i rozwój świadczenia usług opieki wytnieninowej – wsparcia czasowego dla rodzin/opiekunów osób starszych, aby mogli odpocząć lub załatwić sprawy osobiste.	2026-2030	Gmina Czerwin, Ośrodek Pomocy Społecznej
	1.4. Zapewnienie pielęgniarzkiej opieki długoterminowej w domu.	2026-2030	Gmina Czerwin, Ośrodek Pomocy Społecznej
	1.5. Kontynuacja usług teleopiekuńczych – zapewnienie opasek bezpieczeństwa monitorujących stan zdrowia i umożliwiających szybki kontakt z pomocą.	2026-2030	Gmina Czerwin, Ośrodek Pomocy Społecznej
	1.6. Kontynuacja wsparcia mieszkańców w formie dożywiania.	2026-2030	Gmina Czerwin, Ośrodek Pomocy Społecznej

4.2. OSOBY Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI I OSOBY W KRYZYSIE ZDROWIA PSYCHICZNEGO

Cel szczegółowy	Działanie	Okres realizacji	Podmiot/y odpowiedzialny/e
2. Zapewnienie osobom z niepełnosprawnościami oraz osobom w kryzysie zdrowia psychicznego, w tym dzieciom, młodzieży i ich rodzinom, kompleksowego wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, w tym wsparcia psychologicznego i psychiatrycznego, oraz stworzenie możliwości aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym gminy.	2.1. Świadczenie usług opieki wytnienionowej – czasowe odciążenie rodzin i opiekunów osób z niepełnosprawnościami poprzez zapewnienie im wsparcia w opiece nad bliskimi.	2026-2030	Gmina Czerwin, Ośrodek Pomocy Społecznej
	2.2. Realizacja usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania – pomoc w codziennych czynnościach dostosowana do indywidualnych potrzeb osoby z niepełnosprawnością.	2026-2030	Gmina Czerwin, Ośrodek Pomocy Społecznej
	2.3. Umożliwienie uczestnictwa w Warsztatach Terapii Zajęciowej (WTZ) – rozwijanie umiejętności społecznych i zawodowych poprzez zajęcia terapeutyczne, manualne i integracyjne.	2026-2030	Gmina Czerwin, Ośrodek Pomocy Społecznej
	2.4. Zapewnienie wsparcia w formie dożywiania.	2026-2030	Gmina Czerwin, Ośrodek Pomocy Społecznej
	2.5. Organizacja okazjonalnych warsztatów i wydarzeń dla osób z niepełnosprawnościami oraz ich opiekunów	2026-2030	Gmina Czerwin, Placówki oświatowe, placówki kulturalne
	2.6. Ułatwienie dostępu do poradnictwa psychologicznego i psychiatrycznego poprzez kierowanie osób do odpowiednich instytucji, w tym PCPR.	2026-2030	Gmina Czerwin, Ośrodek Pomocy Społecznej

4.3. DZIECKO I RODZINA

Cel szczegółowy	Działanie	Okres realizacji	Podmiot/y odpowiedzialny/e
3. Zapewnienie rodzinom i dzieciom kompleksowego wsparcia w zakresie wychowania, rozwoju emocjonalnego i społecznego oraz radzenia sobie z trudnościami życiowymi poprzez dostęp do zintegrowanych form pomocy specjalistycznej i środowiskowej.	3.1. Kontynuacja działalności asystentów rodziny, wspierających rodziny w codziennych wyzwaniach wychowawczych i emocjonalnych, pomagając im w organizacji życia rodzinnego i rozwiązywaniu problemów.	2026-2030	Gmina Czerwin, Ośrodek Pomocy Społecznej
	3.2. Organizowanie bezpiecznych i edukacyjnych form wypoczynku dla dzieci i młodzieży, takich jak kolonie, obozy czy półkolonie - kontynuacja	2026-2030	Gmina Czerwin, Placówki oświatowe, placówki kulturalne
	3.3. Tworzenie i wspieranie placówek wsparcia dziennego, takich jak świetlice, gdzie dzieci mogą spędzać czas w bezpiecznym środowisku, otrzymując pomoc w nauce i rozwoju społecznym	2026-2030	Gmina Czerwin
	3.4. Organizowanie programów wsparcia dla osób uzależnionych oraz ich rodzin, w tym terapie grupowe i indywidualne, które pomagają w radzeniu sobie z problemami związanymi z uzależnieniem i jego skutkami	2026-2030	Gmina Czerwin, Placówki oświatowe, placówki kulturalne
	3.5. Udostępnienie poradnictwa logopedycznego dla dzieci – w szkołach i przedszkolach i w poradni	2026-2030	Placówki oświatowe, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
	3.6. Zapewnienie rodzinom dostępu do porad prawnych, które pomogą w rozwiązywaniu problemów związanych z opieką nad dziećmi, alimentami, adopcją czy innymi kwestiami prawnymi	2026-2030	Gmina Czerwin, Ośrodek Pomocy Społecznej
	3.7. Wspieranie rodzin w uzyskaniu dostępu do poradnictwa psychiatrycznego, oferującego diagnozę i leczenie problemów zdrowia psychicznego dzieci i dorosłych	2026-2030	Gmina Czerwin, Ośrodek Pomocy Społecznej
	3.8. Udzielanie pomocy psychologicznej i terapeutycznej w formie indywidualnych i grupowych sesji, które wspierają dzieci i rodziny w radzeniu sobie z trudnościami emocjonalnymi i psychologicznymi	2026-2030	Gmina Czerwin, Ośrodek Pomocy Społecznej

5. ZESTAWIENIE POTENCJALNYCH ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA DZIAŁAŃ UJĘTYCH W PLANIE

Ramy finansowe Lokalnego Planu Deinstytucjonalizacji i Rozwoju Usług Społecznych Gminy Czerwin na lata 2026–2030 określają szacunkowe środki niezbędne do skutecznej realizacji zaplanowanych działań i inicjatyw w obszarze usług społecznych. Plan zakłada jak najpełniejsze wykorzystanie wszystkich dostępnych źródeł finansowania – począwszy od środków własnych gminy, przez fundusze z budżetu województwa, krajowe programy wsparcia, aż po fundusze Unii Europejskiej i inne fundusze zewnętrzne – w celu zapewnienia sprawnego wdrażania rozwiązań wzmacniających lokalny system wsparcia społecznego.

Wielkość środków przeznaczonych na realizację zaplanowanych działań będzie uzależniona od ich zakresu, harmonogramu wdrażania, bieżącej kondycji finansowej gminy Czerwin oraz jej możliwości inwestycyjnych. Kluczowe znaczenie będą miały również długoterminowe założenia polityki społecznej i finansowej samorządu.

Punktem wyjścia dla planowania ram finansowych są budżet gminy Czerwin oraz Wieloletnia Prognoza Finansowa, w której ujęto środki przewidziane na realizację zadań związanych z rozwojem i dostępnością usług społecznych. Dokument ten uwzględnia również potencjalny wpływ planowanych działań na ogólną sytuację finansową gminy.

W dalszej części przedstawiono zestawienie możliwych źródeł finansowania wraz z przyporządkowanymi im obszarami działań. Analizę rozpoczęto od środków unijnych, a następnie uwzględniono fundusze pochodzące z budżetu państwa, budżetu Województwa Mazowieckiego oraz inne dostępne instrumenty wsparcia.

Tabela 13. Obszary dofinansowania w ramach funduszy unijnych

Program	Działanie	Obszar wsparcia	Obszar dofinansowania	Opis
Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021-2027	Zdrowie pracowników	Osoby w kryzysie zdrowia psychicznego	Zdrowie psychiczne w pracy	Wsparcie zdrowia psychicznego pracodawców i pracowników, w tym profilaktyka wypalenia zawodowego.
		Osoby starsze	Dzienne Domy Opieki Medycznej	Tworzenie i wsparcie funkcjonowania placówek oferujących dzienną opiekę medyczną.
	Usługi społeczne i zdrowotne	Osoby starsze, Osoby z niepełnosprawnościami, osoby w kryzysie zdrowia psychicznego	Mieszkania treningowe i wspomagane	Zapewnienie warunków do samodzielnego funkcjonowania osób wymagających wsparcia.
		Osoby starsze, Osoby z niepełnosprawnościami, osoby w kryzysie zdrowia psychicznego, Rodziny z dziećmi	Opieka wytchnieniowa	Wsparcie dla opiekunów osób zależnych poprzez czasowe przejęcie opieki.
		Osoby starsze	Aktywizacja seniorów	Zwiększenie samodzielności, przeciwdziałanie marginalizacji społecznej i aktywizacja seniorów.
		Osoby starsze, Osoby z niepełnosprawnościami, Rodziny z dziećmi	Usługi asystentkie	Pomoc osobom z niepełnosprawnościami w codziennym funkcjonowaniu.
		Osoby starsze, Osoby z niepełnosprawnościami	Usługi teleopiekuńcze	Zdalne monitorowanie stanu zdrowia i bezpieczeństwa osób starszych lub niesamodzielnych.
		Osoby starsze, Osoby z niepełnosprawnościami	Usługi transportowe	Transport dla osób potrzebujących wsparcia, np. do placówek zdrowotnych czy społecznych.
		Osoby starsze, Osoby z niepełnosprawnościami	Transport door-to-door	Indywidualny transport dla osób o ograniczonej mobilności.
		Osoby starsze, Osoby z niepełnosprawnościami	Usługi opiekuńcze	Świadczenie usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych, w miejscu zamieszkania.
		Osoby starsze, Osoby z niepełnosprawnościami	Dostosowanie mieszkania	Adaptacja mieszkań do potrzeb osób starszych lub z niepełnosprawnościami.
		Rodziny z dziećmi	Mediacje rodzinne	Pomoc w rozwiązywaniu konfliktów rodzinnych poprzez mediacje.
	Usługi społeczne na rzecz rodzin	Osoby w kryzysie zdrowia psychicznego	Konsultacje i porady psychologiczne	Wsparcie psychologiczne, psychoedukacja i działania profilaktyczne.

Program	Działanie	Obszar wsparcia	Obszar dofinansowania	Opis
		Osoby w kryzysie zdrowia psychicznego	Pomoc osobom uzależnionym i ich rodzinom	Terapeutyczne i społeczne wsparcie osób z problemem uzależnień oraz ich rodzin.
		Rodziny z dziećmi	Poradnictwo prawne	Udzielanie porad prawnych w zakresie funkcjonowania rodziny.
		Rodziny z dziećmi	Terapia rodzinna	Terapia dla rodzin przeżywających trudności we współżyciu społecznym lub emocjonalnym.
		Osoby w kryzysie zdrowia psychicznego	Psychotherapia indywidualna	Pomoc psychoterapeutyczna dla osób indywidualnych.
		Rodziny z dziećmi	Grupy wsparcia i warsztaty wychowawcze	Wzmacnianie kompetencji rodzicielskich i wymiana doświadczeń.
		Rodziny z dziećmi	Praca socjalna	Świadczenia pracy socjalnej na rzecz rodzin wymagających wsparcia.
		Rewitalizacja miast	Usuwanie barier architektonicznych	Likwidacja przeszkód utrudniających poruszanie się osobom z niepełnosprawnościami.
Fundusze Europejskie na Pomoc Żywnościową 2021-2027		Osoby z niepełnosprawnościami	Dostosowanie obiektów	Przystosowanie budynków do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, poprawa dostępności przestrzeni publicznej.
		Wszyscy mieszkańcy	Paczki żywnościowe/posiłki oraz działania towarzyszące, - warsztaty i doradztwo.	Zapewnienie osobom najbardziej potrzebującym podstawowej pomocy żywnościowej w formie paczek lub posiłków oraz umożliwienie im udziału w bezpłatnych warsztatach na rzecz włączenia społecznego
Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego	Program Aktywny Maluch 2022-2029	Rodziny z dziećmi	Usługi opieki nad dziećmi	Tworzenie i funkcjonowanie nowych miejsc opieki dla dzieci do lat 3 (żłobki, kluby dziecięce, dzienni opiekunowie) poprzez dofinansowanie inwestycji infrastrukturalnych oraz kosztów bieżących.

Źródło: opracowanie własne

Tabela 14. Obszary dofinansowania w ramach budżetu państwa oraz jednostek samorządowych

Jednostka odpowiedzialna	Źródło finansowania/ Fundusz	Program	Obszar wsparcia	Obszar dofinansowania	Opis
Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej	Budżet państwa (80% lub 50% w	Program senior+	Osoby starsze	Dziennne Domy „Senior +” i Kluby „Senior +	Moduł 1 – jednorazowe wsparcie finansowe na utworzenie i/lub wyposażenie ośrodka wsparcia

Jednostka odpowiedzialna	Źródło finansowania/ Fundusz	Program	Obszar wsparcia	Obszar dofinansowania	Opis
	zależności od modułu)				Moduł 2 – zapewnienie funkcjonowania już istniejących ośrodków wsparcia, utworzonych w ramach modułu 1.
Budżet państwa - Fundusz Solidarnościowy		„Opieka wychnieniowa” dla Jednostek Samorządu Terytorialnego	Osoby z niepełnosprawnościami, Rodziny z dziećmi	Opieka wychnieniowa	Odciążenie członków rodzin lub opiekunów poprzez wsparcie ich w codziennych obowiązkach lub zapewnienie czasowego zastępstwa. O uzyskanie środków na realizację zadań w ramach Programu, mogą ubiegać się jednostki samorządu terytorialnego, gminy, powiatów lub powiatowego.
		„Opieka wychnieniowa” dla Organizacji Pozarządowych	Osoby z niepełnosprawnościami, Rodziny z dziećmi	Opieka wychnieniowa	Odciążenie członków rodzin lub opiekunów poprzez wsparcie ich w codziennych obowiązkach lub zapewnienie czasowego zastępstwa. O uzyskanie środków na realizację zadań w ramach Programu, mogą ubiegać się Organizacje pozarządowe.
		„Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością” dla Jednostek Samorządu Terytorialnego	Osoby z niepełnosprawnościami	Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnościami	Celem Programu jest wprowadzenie usług asystencji osobistej jako formy ogólnodostępnego wsparcia w wykonywaniu codziennych czynności oraz funkcjonowaniu w życiu społecznym. O uzyskanie środków na realizację zadań w ramach Programu, mogą ubiegać się jednostki samorządu terytorialnego, gminy, powiatów lub powiatowego.
		„Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością” dla Organizacji Pozarządowych	Osoby z niepełnosprawnościami	Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnościami	Celem Programu jest wprowadzenie usług asystencji osobistej jako formy ogólnodostępnego wsparcia w wykonywaniu codziennych czynności oraz funkcjonowaniu w życiu społecznym. O uzyskanie środków na realizację zadań w ramach Programu, mogą ubiegać się Organizacje pozarządowe.
		„Centra opiekuńczo-mieszkalne”	Osoby z niepełnosprawnościami	Centra opiekuńczo-mieszkalne	Stworzenie miejsc, gdzie osoby niepełnosprawne mogą zamieszkiwać na zasadach pobytu dziennego lub całodobowego, zapewniając im niezależność i samodzielność. Program adresowany jest do gmin i powiatów, które zorganizują usługi zamieszkiwania w formie pobytu dziennego lub całodobowego w Centrach.
Budżet państwa (<80%) i budżet gminy (>20%)		Korpus Wsparcia Seniorów	Osoby starsze	Usługi opiekuńcze dla seniorów	1. Pomoc w zaspokajaniu podstawowych potrzeb życiowych (np. pomoc w robieniu zakupów, przygotowywaniu posiłków, sprzątaniu), 2. Podstawowa opieka higieniczno-pielęgnacyjna (pomoc w myciu, ubieraniu, poruszaniu się), 3. Zapewnienie

Jednostka odpowiedzialna	Źródło finansowania/ Fundusz	Program	Obszar wsparcia	Obszar dofinansowania	Opis
					kontaktów z otoczeniem (pomoc w uczestniczeniu w wydarzeniach społecznych, zapewnienie towarzystwa), 4. Dofinansowanie zakupu i użytkowania opasek bezpieczeństwa lub innych urządzeń, 5. Wsparcie w utrzymaniu samodzielności w miejscu zamieszkania
	Budżet państwa (<60%) i budżet gminy (>40%)	„Opieka 75+”	Osoby starsze	Usługi opiekuńcze, w tym specjalistyczne usługi opiekuńcze	Zwiększenie dostępności do usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób w wieku 75 lat i więcej, które są osobami samotnymi, samotnie gospodarującymi, a także tych które pozostają w rodzinie.
	Budżet państwa (100%)	„Za życiem”	Rodziny z dziećmi	Wsparcie rodzin z dziećmi	Kompleksowe wsparcie dla rodzin z dziećmi z ciężkimi niepełnosprawnościami lub nieuleczalnymi chorobami, a także dla kobiet w ciąży i ich rodzin. Wsparcie obejmuje m.in.: jednorazowe świadczenie w wysokości 4000 zł, asystenci rodzin, wczesne wspomaganie rozwoju dziecka i jego rodziny, usługi wspierające i rehabilitacyjne.
Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych - finansowany z budżetu państwa, pracodawców i innych źródeł		„Dostępna przestrzeń publiczna”	Osoby z niepełnosprawnościami	Usuwanie barier architektonicznych	Zapewnienie osobom z niepełnosprawnościami dostępu do przestrzeni publicznej, informacji i komunikacji, a także technologii, urządzeń oraz usług powszechnie dostępnych lub powszechnie zapewnianych, na zasadzie równości z innymi osobami.
		„Samodzielność - Aktywność - Mobilność!” Mobilność osób z niepełnosprawnością	Osoby z niepełnosprawnościami	Usługi transportowe	Wzrost niezależności osób z niepełnosprawnościami oraz ułatwienie im aktywności społecznej lub zawodowej poprzez zapewnienie dostępu do korzystania z samochodu osobowego.
		„Dostępność ponad barierami”	Osoby z niepełnosprawnościami	Usuwanie barier architektonicznych	Rozwój i zwiększenie dla osób z niepełnosprawnościami dostępności przestrzeni fizycznej, cyfrowej i informacyjno-komunikacyjnej, a także dostępności produktów i usług, w tym dotyczących turystyki, rekreacji i kultury.

Jednostka odpowiedzialna	Źródło finansowania/ Fundusz	Program	Obszar wsparcia	Obszar dofinansowania	Opis
		"Centra informacyjno-doradcze dla osób z niepełnosprawnością"	Osoby z niepełnosprawnościami	Usługi wspierające osoby z niepełnosprawnościami	Uruchomienie centrów oferujących kompleksowe wsparcie informacyjne, doradcze i eksperckie dla osób z niepełnosprawnościami oraz ich otoczenia, w tym w zakresie doboru technologii asystujących.
		"Zajęcia klubowe w WTZ"	Osoby z niepełnosprawnościami	Aktywizacja osób z niepełnosprawnościami	Rehabilitacja społeczna i zawodowa w formie warsztatów terapii zajęciowej.
		"Wsparcie Inicjatyw"	Osoby z niepełnosprawnościami	Integracja i aktywizacja osób z niepełnosprawnościami	Promowanie działań na rzecz aktywizacji środowiska osób niepełnosprawnych
Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej (moduł 1 i 2) oraz Ministerstwo Edukacji Narodowej (moduł 3)	Budżet państwa (80%) i budżet gminy (20%)	Program „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2024-2028	Rodziny z dziećmi	Opieka żywnościowa	Moduł 1 i 2 - zapewnienia pomocy dzieciom, uczniom i młodzieży oraz obejmuje pomocą osoby dorosłe, zwłaszcza osoby starsze, chore, niepełnosprawne i samotne w formie posiłku, świadczenia pieniężnego na zakup posiłku lub żywności albo świadczenia rzeczowego w postaci produktów żywnościowych. Moduł 3 - wzmocnienie opiekuńczej funkcji szkoły podstawowej poprzez tworzenie warunków umożliwiających spożywanie przez uczniów posiłku w trakcie pobytu w szkole.
Samorząd Województwa Mazowieckiego	Budżet Województwa Mazowieckiego (max. 80%)	"Wsparcie osób z niepełnosprawnościami na Mazowszu"	Osoby z niepełnosprawnościami	Dostęp do kultury dla osób z niepełnosprawnościami	Ułatwienie osobom z niepełnosprawnościami dostępu do instytucji kultury, dla których organizatorem jest Samorząd Województwa Mazowieckiego, poprzez możliwość skorzystania z ich oferty za preferencyjną cenę biletu, tj. 1 zł brutto za osobę z niepełnosprawnościami i 1 zł brutto za towarzyszącego jej opiekuna
		"Mazowsze dla młodzięży"	Rodziny z dziećmi	Aktywizacja młodzięży	Tworzenie i rozwój Młodzieżowych Rad poprzez dofinansowanie działań edukacyjnych, promocyjnych oraz organizacyjnych. Dotacje obejmują m.in. szkolenia dla

Jednostka odpowiedzialna	Źródło finansowania/ Fundusz	Program	Obszar wsparcia	Obszar dofinansowania	Opis
					młodzieżowych radnych i ich opiekunów, kampanie informacyjne oraz realizację inicjatyw młodzieżowych.
		„Mazowsze dla lokalnych centrów integracyjnych”	Wszyscy mieszkańcy	Integracja i aktywizacja mieszkańców	Zadania aktywizujące, integrujące i rozwijające lokalne społeczności poprzez zapewnienie podstawowej infrastruktury (takiej jak np. świetlice wiejskie, gminne/osiedlowe ośrodki kultury, domy kultury, domy pomocy społecznej, itp.) pełniące rolę tzw. „centrum integracyjno-kulturalne”
Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej	Budżet państwa	Bon senioralny	Osoby starsze	Usługi opiekuńcze	Program wsparcia finansowego dla osób powyżej 75. roku życia, które wymagają regularnej opieki i mają bliskich aktywnych zawodowo.

Źródło: opracowanie własne

6. SYSTEMY MONITOROWANIA I OCENY

Poniżej przedstawiono system monitorowania realizacji, osiągania wskaźników oraz oceny skuteczności i efektywności Lokalnego Planu Deinstytucjonalizacji i Rozwoju Usług Społecznych Gminy Czerwin na lata 2026–2030.

Szczególne nacisk położono na precyzyjne określenie metod ewaluacji podejmowanych działań, co umożliwi rzetelną i kompleksową ocenę ich wpływu na poprawę jakości życia mieszkańców oraz rozwój społeczny gminy. Proces ewaluacji obejmować będzie zarówno ocenę realizacji zaplanowanych zadań, jak i analizę stopnia osiągnięcia zakładanych wskaźników rezultatu i oddziaływania.

Monitoring wskaźników przypisanych do poszczególnych obszarów wsparcia prowadzony będzie w sposób ciągły, z wykorzystaniem zarówno danych ilościowych, jak i jakościowych. Takie podejście pozwoli na bieżąco identyfikować pojawiające się potrzeby, elastycznie dostosowywać działania oraz zapewnić wysoką skuteczność wdrażanych rozwiązań społecznych w gminie Czerwin.

6.1. WSKAŹNIKI REZULTATU I PRODUKTU

Wskaźniki służące monitorowaniu realizacji Lokalnego Planu Deinstytucjonalizacji i Rozwoju Usług Społecznych Gminy Czerwin na lata 2026–2030 zostały przypisane do każdego z celów szczegółowych. Ich zastosowanie umożliwi ocenę stopnia realizacji celu głównego, jakim jest zapewnienie wszystkim mieszkańcom gminy dostępu do wysokiej jakości usług społecznych – ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb osób starszych, osób z niepełnosprawnościami, osób doświadczających kryzysów zdrowia psychicznego oraz rodzin z dziećmi.

Wskaźniki zostały uporządkowane zgodnie z obszarami interwencji, do których się odnoszą. Warto jednak zaznaczyć, że część z nich – ze względu na swój przekrojowy charakter – może mieć zastosowanie w więcej niż jednym obszarze wsparcia, mimo że formalnie przypisano je do konkretnego celu. Szczegółowy wykaz wskaźników monitorujących realizację poszczególnych celów szczegółowych przedstawiono w **Tabela 15**.

Tabela 15. Wskaźniki rezultatu i produktu w podziale na obszary wsparcia

Tabela 15. Wskaźniki rezultatu produktu w podziale na obszary wsparcia

OSOBY STARSZE		
I.p.	Cel szczegółowy	Nazwa wskaźnika
1.	Zwiększenie dostępności i jakości usług wspierających codzienne funkcjonowanie oraz integrację społeczną osób starszych	Liczba opasek bezpieczeństwa przekazanych seniorom.
		Liczba uczestników zajęć organizowanych w Klubie „Senior”.
		Liczba osób starszych objętych usługą dożywiania.
OSOBY Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI I OSOBY W KRYZYSIE ZDROWIA PSYCHICZNEGO		
I.p.	Cel szczegółowy	Nazwa wskaźnika
2.	Zapewnienie osobom z niepełnosprawnościami oraz osobom w kryzysie zdrowia psychicznego, w tym dzieciom, młodzieży i ich rodzinom, kompleksowego wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, w tym wsparcia psychologicznego i psychiatrycznego, oraz stworzenie możliwości aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym gminy.	Liczba opiekunów osób z niepełnosprawnościami korzystających z usługi <u>Opieki wytchnieniowej</u> .
		Liczba osób skierowanych do WTZ.
		Liczba zorganizowanych wydarzeń integracyjnych.
RODZINA Z DZIEĆMI		
I.p.	Cel szczegółowy	Nazwa wskaźnika
3.	Zapewnienie rodzinom i dzieciom kompleksowego wsparcia w zakresie	Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny.

wychowania, rozwoju emocjonalnego i społecznego oraz radzenia sobie z trudnościami życiowymi poprzez dostęp do zintegrowanych form pomocy specjalistycznej i środowiskowej	Liczba dzieci objętych poradnictwem logopedycznym.
	Liczba rodzin objętych pomocą psychologiczną lub terapeutyczną.

Źródło: opracowanie własne

6.2. OPIS SYSTEMU MONITOROWANIA I EWALUACJI REALIZACJI PLANU I OSIĄGNIĘCIA WSKAŹNIKÓW

System monitorowania realizacji Planu oraz osiągnięcia zaplanowanych wskaźników ma na celu zapewnienie skutecznego nadzoru nad wdrażaniem zaplanowanych działań oraz ocenę stopnia realizacji przyjętych celów. Efektywne monitorowanie stanowi istotny element zarządzania Planem, umożliwiającą analizę zgodności realizowanych działań z założeniami dokumentu oraz ocenę skuteczności podejmowanych interwencji. System ten sprzyja zachowaniu transparentności i odpowiedzialności w realizacji usług społecznych w gminie Czerwin.

Monitoring realizacji Lokalnego Planu Deinstytucjonalizacji i Rozwoju Usług Społecznych Gminy Czerwin na lata 2026–2030 oraz stopnia osiągnięcia zaplanowanych wskaźników prowadzony będzie przez pracowników Ośrodka Pomocy Społecznej we współpracy z lokalnymi interesariuszami zaangażowanymi w realizację Planu, w szczególności:

- przedstawicielami władz gminy Czerwin,
- jednostkami organizacyjnymi gminy,
- organizacjami pozarządowymi,
- innymi partnerami społecznymi i instytucjonalnymi.

Gromadzenie danych dotyczących realizacji celów, działań oraz osiągnięcia wskaźników będzie prowadzone przez pracowników Ośrodka Pomocy Społecznej w Czerwinie, na podstawie dokumentacji realizowanych usług oraz informacji przekazywanych przez podmioty współpracujące. Dane te będą systematycznie analizowane w celu oceny postępów we wdrażaniu Planu.

Ostatnim etapem wdrażania Lokalnego Planu Deinstytucjonalizacji i Rozwoju Usług Społecznych gminy Czerwin na lata 2026–2030 będzie przeprowadzenie ewaluacji podjętych działań. Wnioski z przeprowadzonej analizy posłużą do opracowania raportu podsumowującego, sporządzanego po zakończeniu okresu obowiązywania Planu, który obejmie ocenę stopnia realizacji zaplanowanych działań oraz efektywności podejmowanych działań w obszarze usług społecznych.

7. SPIS ELEMENTÓW GRAFICZNYCH

TABELE

Tabela 1. Powiązanie celów Planu z dokumentami strategicznymi wyższego szczebla	7
Tabela 2. Liczba mieszkańców w gminie Czerwin w podziale na płeć w latach 2022-2024.....	8
Tabela 3. Pozostałe ważne wskaźniki demograficzne w latach 2022-2024.....	9
Tabela 4. Poziom bezrobocia w gminie Czerwin w latach 2022-2024	10
Tabela 5. Poziom wykształcenia mieszkańców w gminie Czerwin w 2021 roku.....	10
Tabela 6. Powody przyznawania pomocy społecznej w gminie Czerwin w latach 2022-2024	10
Tabela 7. Liczba rodzin korzystająca ze świadczeń pieniężnych, niepieniężnych oraz pozostałych usług w latach 2022-2024.....	11
Tabela 8. Liczba osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej w ramach zadań własnych wraz z kwotą świadczeń w latach 2022-2024	12
Tabela 9. Instytucje obejmujące wsparciem wybrane grupy społeczne w gminie Czerwin w latach 2022-2024	13
Tabela 10. Podstawowe informacje o instytucjach (lokalizacja, liczba miejsc, użytkowanie) w gminie Czerwin dla lat 2022-2024	14
Tabela 11. Informacje o personalu i kwestiach organizacyjnych instytucji w gminie Czerwin dla lat 2022-2024	14
Tabela 12. Usługi środowiskowe świadczone na terenie jednostki	16
Tabela 13. Obszary dofinansowania w ramach funduszy unijnych	29
Tabela 14. Obszary dofinansowania w ramach budżetu państwa oraz jednostek samorządowych	30
Tabela 15. Wskaźniki rezultatu i produktu w podziale na obszary wsparcia.....	35

WYKRESY

Wykres 1. Liczba mieszkańców w gminie Czerwin w podziale na płeć i grupy wiekowe w 2024 roku	9
---	---

MAPY

Mapa 1. Lokalizacja gminy Czerwin	8
---	---